

Drodzy Uczniowie!

Proszę, aby osoby, które jeszcze nie wypełniły Formularza Google, ewentualnie nie otrzymały ode mnie e-maila, obowiązkowo się ze mną skontaktowały! Jednocześnie przypominam, że Wasza praca domowa również podlega ocenie i proszę przysyłać na mój adres e-mail zaległe prace.

1. Proszę w zeszytce przedmiotowym zapisać temat lekcji:

Temat 1: Stężenie procentowe roztworu – część pierwsza.

2. Pod tematem lekcji, proszę sporządzić notatkę wg. poniższych punktów (na podstawie obrazków przedstawionych w dokumencie):

- 1) Proszę napisać **czym jest stężenie procentowe roztworu?**
- 2) **Jak obliczyć stężenie procentowe roztworu?**
- 3) Proszę przeanalizować zadania przedstawione na trzeciej i czwartej stronie dokumentu i zapisać przykłady tych trzech zadań do zeszytu przedmiotowego.

Uwaga! Zadania obliczeniowe dotyczące tematu stężenia procentowego roztworów możemy obliczać na dwa sposoby:

A) Używając proporcji (na podstawie definicji).

B) Wykorzystując wzory.

*Wzory nie zawsze pamiętamy, natomiast znając (rozumiejąc) definicję **stężenia procentowego roztworu**, za pomocą proporcji zawsze obliczymy zadanie. **Dlatego też proponuję, byście wybrali, po przeanalizowaniu wszystkich przykładów, najbardziej dogodny dla siebie sposób rozwiązywania tych zadań.***

Fot. 119. Informacja o zawartości procentowej tłuszczu w śmietanie jest umieszczona na jej opakowaniu.

Stężenie procentowe jest wielkością powszechnie stosowaną w życiu codziennym (fot. 119.). Dzięki niemu określa się m.in. ilość składników odżywczych w żywności (zawartość procentową) czy ilość kwasu siarkowego(VI) w roztworze.

■ Czym jest stężenie procentowe?

Stężenie procentowe roztworu (C_p) to wyrażona w procentach liczba gramów substancji rozpuszczonej w 100 g roztworu (fot. 120.).

■ Jak obliczyć stężenie procentowe roztworu?

Stężenie procentowe roztworu można obliczyć, korzystając ze wzoru:

$$C_p = \frac{m_s \cdot 100\%}{m_r}$$

gdzie:

C_p – stężenie procentowe roztworu, %,
 m_s – masa substancji rozpuszczonej, g,
 m_r – masa roztworu, g.

Masa roztworu to suma masy substancji rozpuszczonej i masy rozpuszczalnika (fot. 121.), np. wody:

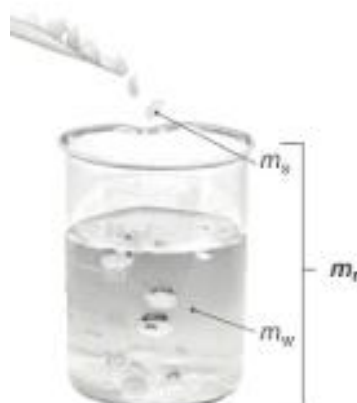
$$m_r = m_s + m_w$$

gdzie:

m_s – masa substancji rozpuszczonej, g,
 m_w – masa wody (rozpuszczalnika), g.

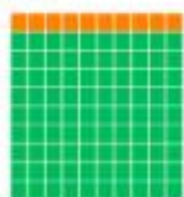

Fot. 120. W 100 g roztworu jest rozpuszczone 70 g kwasu.

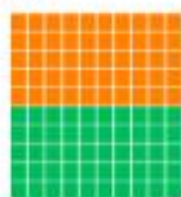

Fot. 121. Roztwór wodorotlenku sodu.

Roztwór 10-procentowy otrzymuje się, rozpuszczając 10 g substancji w 90 g wody.
 $10 \text{ g} + 90 \text{ g} = 100 \text{ g}$ roztworu

Roztwór 50-procentowy otrzymuje się, rozpuszczając 50 g substancji w 50 g wody.
 $50 \text{ g} + 50 \text{ g} = 100 \text{ g}$ roztworu

Roztwór 90-procentowy otrzymuje się, rozpuszczając 90 g substancji w 10 g wody.
 $90 \text{ g} + 10 \text{ g} = 100 \text{ g}$ roztworu

■ masa substancji rozpuszczonej
 ■ masa rozpuszczalnika

Przykład 1

Oblicz stężenie procentowe roztworu o masie 500 g, w którym znajduje się 25 g substancji.

Dane:

$$m_r = 500 \text{ g};$$

$$m_s = 25 \text{ g}.$$

Szukane:

$$C_p = ?$$

Sposób I – obliczanie metodą proporcji

Z treści zadania wynika, że: 25 g substancji znajduje się w 500 g roztworu

Aby obliczyć stężenie procentowe, pytamy, ile g substancji x znajduje się w 100 g roztworu,

$$\text{A zatem } x = \frac{25 \text{ g} \cdot 100 \text{ g}}{500 \text{ g}}$$

$$x = 5 \text{ g} \Rightarrow C_p = \underline{5\%}$$

Sposób II – obliczanie na podstawie wzoru

Do wzoru na stężenie procentowe podstawiamy dane:

$$C_p = \frac{m_s}{m_r} \cdot 100\%$$

$$C_p = \frac{25 \text{ g}}{500 \text{ g}} \cdot 100\%$$

$$C_p = \underline{5\%}$$

Odp. Stężenie procentowe tego roztworu wynosi 5%.

Przykład 2

Oblicz, ile gramów substancji potrzeba do sporządzenia 150 g 10% roztworu.

Dane:

$$C_p = 10\%;$$

$$m_r = 150 \text{ g}.$$

Szukane:

$$m_s = ?$$

Sposób I – obliczanie metodą proporcji

Z definicji roztwór 10% to roztwór, w którym 10 g substancji znajduje się w 100 g roztworu

A zatem (z treści zadania) wynika, że mamy obliczyć jaka masa substancji x znajduje się w 150 g roztworu

$$x = \frac{10 \text{ g} \cdot 150 \text{ g}}{100 \text{ g}}$$

$$x = m_s = \underline{15 \text{ g}}$$

Sposób II – obliczanie na podstawie wzoru

Aby obliczyć masę substancji, przekształcamy wzór na stężenie procentowe:

$$C_p = \frac{m_s}{m_r} \cdot 100\% \quad / \cdot m_r \Rightarrow \text{aby "pozbyć się" mianownika}$$

$$C_p \cdot m_r = m_s \cdot 100\% \quad / : 100\% \text{ i otrzymujemy } \Rightarrow \quad m_s = \frac{C_p}{100\%} \cdot m_r$$

$$\text{Podstawiamy dane liczbowe: } x = m_s = \frac{10\% \cdot 150 \text{ g}}{100\%}$$

$$m_s = \underline{15 \text{ g}}$$

Odp. Do sporządzenia tego roztworu potrzeba 15 g substancji.

Teraz przeanalizujcie przykład jak obliczać stężenie procentowe roztworu o znanej masie substancji rozpuszczonej i rozpuszczalnika:

Przykład

Jak obliczyć stężenie procentowe roztworu?
Oblicz stężenie procentowe roztworu, który otrzymano w wyniku rozpuszczenia 21 g cukru w 300 g wody.

1 Dane: $m_s = 21 \text{ g}$ $m_w = 300 \text{ g}$ **Szukane:** $C_p = ?$

2 $m_r = m_s + m_w$ $m_r = 21 \text{ g} + 300 \text{ g}$ $m_r = 321 \text{ g}$

3 Sposób I – obliczanie metodą proporcji
321 g roztworu zawiera 21 g substancji rozpuszczonej
100 g roztworu zawiera x g substancji rozpuszczonej

$$\frac{321 \text{ g}}{100 \text{ g}} = \frac{21 \text{ g}}{x \text{ g}} \quad x = \frac{100 \text{ g} \cdot 21 \text{ g}}{321 \text{ g}} \quad x = 6,5 \text{ g}$$

Sposób II – obliczanie za pomocą wzoru
 $C_p = \frac{21 \text{ g} \cdot 100\%}{321 \text{ g}}$ $C_p = 6,5\%$

4 Stężenie procentowe roztworu wynosi 6,5%.

Plan rozwiązywania

- 1 Wypisz dane i szukane.
- 2 Oblicz m_r .
- 3 Oblicz C_p roztworu.
- 4 Napisz odpowiedź.

Sposób I
Obliczanie metodą proporcji

x to masa substancji rozpuszczonej, która odpowiada wartości C_p roztworu

Sposób II
Obliczanie za pomocą wzoru:

$$C_p = \frac{m_s \cdot 100\%}{m_r}$$

3. W ramach pracy domowej proszę jeszcze raz przeanalizować powyższe przykłady zadań i obejrzeć poniższy filmik. Proszę poważnie podejść do zadania, ponieważ w przyszłym tygodniu umiejętność rozwiązywania tych zadań przyda Wam się w praktyce.

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=tuNyXjJVPw>

15.05.2020

1. Proszę w zeszyte przedmiotowym zapisać temat lekcji:

Temat 2: Stężenie procentowe roztworu – część druga.

2. Pod tematem lekcji, proszę przepisać przykłady zadań zamieszczonym w tym dokumencie (nie musicie przepisywać rozwiązania zadań dwoma sposobami, a wybrać jeden, dla siebie najbardziej dogodny).

Przykład 1

Oblicz, ile gramów wody użyto do przygotowania 250 g roztworu 10%?

Dane:

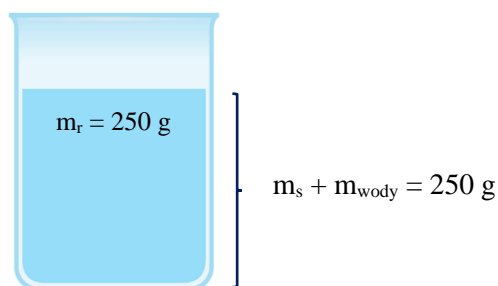
$$C_p = 10\%;$$

$$m_r = 250 \text{ g.}$$

Szukane:

$$m_s = ?$$

$$m_{\text{wody}} = ?$$

Sporządzono 250 g roztworu (m_r) o stężeniu 10% (C_p).
Aby obliczyć, ile gramów wody (m_{wody}) użyto, musimy obliczyć, ile gramów substancji (m_s) zostało rozpuszczonej.

Sposób I – obliczanie metodą proporcji

Z definicji roztwór 10% to roztwór, w którym 10 g substancji znajduje się w 100 g roztworu

A zatem (z treści zadania) wynika, że mamy obliczyć jaką masę substancji x znajduje się w 250 g roztworu

$$x = \frac{10 \text{ g} \cdot 250 \text{ g}}{100 \text{ g}}$$

$$x = m_s = 25 \text{ g}$$

Obliczamy masę wody, korzystając ze wzoru:

$$m_s + m_{\text{wody}} = m_r$$

Przekształcamy wzór i otrzymujemy: $m_{\text{wody}} = m_r - m_s$

Podstawiamy dane liczbowe:

$$m_{\text{wody}} = 250 \text{ g} - 25 \text{ g} = 225 \text{ g}$$

Sposób II – obliczanie na podstawie wzoru

Aby obliczyć masę substancji, przekształcamy wzór na stężenie procentowe:

$$C_p = \frac{m_s}{m_r} \cdot 100\% / \cdot m_r \Rightarrow \text{aby "pozbyć się" mianownika}$$

$$C_p \cdot m_r = m_s \cdot 100\% / : 100\% \text{ i otrzymujemy } \Rightarrow m_s = \frac{C_p}{100\%} \cdot m_r$$

$$\text{Podstawiamy dane liczbowe: } m_s = \frac{10\% \cdot 250 \text{ g}}{100\%}$$

$$m_s = \mathbf{25 \text{ g}}$$

Obliczamy masę wody, korzystając ze wzoru:

$$m_s + m_{\text{wody}} = m_r$$

Przekształcamy wzór i otrzymujemy: $m_{\text{wody}} = m_r - m_s$

Podstawiamy dane liczbowe:

$$m_{\text{wody}} = 250 \text{ g} - 25 \text{ g} = 225 \text{ g}$$

Odp. Do przygotowania 250 g 10% roztworu użyto 225 g wody.

Często w zadaniach zamiast masy rozpuszczalnika (lub roztworu) - m mamy podaną objętość rozpuszczalnika (lub roztworu) - V i jego gęstość - d , wówczas korzystając z definicji gęstości możemy obliczyć szukaną masę: $d = \frac{m}{V}$

Przykład 2

Oblicz masę CuSO_4 , jaką należy rozpuścić, aby uzyskać 1 dm³ 20% roztworu, którego gęstość wynosi 1,15 g/cm³.

Dane:

$$V_r = 1 \text{ dm}^3 \Rightarrow 1000 \text{ cm}^3$$

$$C_p = 20 \%$$

$$d_r = 1,15 \text{ g/cm}^3$$

Szukane:

$$m_s = ?$$

Sposób I – obliczanie metodą proporcji

Najpierw obliczamy masę roztworu (m_r).

$$d_r = \frac{m_r}{V_r} \Rightarrow m_r = d_r \cdot V_r$$

$$m_r = 1,15 \text{ g/cm}^3 \cdot 1000 \text{ cm}^3 = 1150 \text{ g}$$

Obliczamy masę soli (m_s).

Z definicji roztwór 20% to roztwór, w którym 20 g substancji znajduje się w 100 g roztworu

A zatem (z treści zadania) wynika, że mamy obliczyć jaka masa substancji x znajduje się w 1150 g roztworu

$$x = \frac{20 \text{ g} \cdot 1150 \text{ g}}{100 \text{ g}}$$

$$x = m_s = \mathbf{230 \text{ g}}$$

Sposób II – obliczanie na podstawie wzoru

Najpierw obliczamy masę roztworu (m_r).

$$d_r = \frac{m_r}{V_r} \Rightarrow m_r = d_r \cdot V_r$$

$$m_r = 1,15 \text{ g/cm}^3 \cdot 1000 \text{ cm}^3 = 1150 \text{ g}$$

Obliczamy masę soli (m_s).

Aby obliczyć masę substancji, przekształcamy wzór na stężenie procentowe:

$$C_p = \frac{m_s}{m_r} \cdot 100\% \quad / \cdot m_r \Rightarrow \text{aby "pozbyć się" mianownika}$$

$$C_p \cdot m_r = m_s \cdot 100\% \quad / : 100\% \text{ i otrzymujemy} \Rightarrow m_s = \frac{C_p}{100\%} \cdot m_r$$

$$\text{Podstawiamy dane liczbowe: } m_s = \frac{20\% \cdot 1150 \text{ g}}{100\%}$$

$$m_s = 230 \text{ g}$$

Odp. Należy rozpuścić 230 g CuSO_4 .

Teraz przeanalizujcie przykład jak obliczać stężenie procentowe roztworu nasyconego w danej temperaturze:

Przykład

Jak obliczyć stężenie procentowe roztworu nasyconego?
Oblicz stężenie procentowe nasyconego roztworu soli kuchennej NaCl w temperaturze 20°C.

1 Dane: $T = 20^\circ\text{C}$ **Szukane:** $C_p = ?$

2 Z wykresu rozpuszczalności (patrz s. 212) można odczytać, że w temperaturze 20°C w 100 g wody należy rozpuścić 36 g NaCl, aby otrzymać roztwór nasycony.

3 $m_r = m_s + m_w$ $m_r = 36 \text{ g} + 100 \text{ g}$ $m_r = 136 \text{ g}$

4 Sposób I – obliczanie metodą proporcji
136 g roztworu zawiera 36 g substancji rozpuszczonej
100 g roztworu zawiera x g substancji rozpuszczonej

$$\frac{136 \text{ g}}{100 \text{ g}} = \frac{36 \text{ g}}{x \text{ g}} \quad x = \frac{100 \text{ g} \cdot 36 \text{ g}}{136 \text{ g}} \quad x = 26,5$$

Sposób II – obliczanie za pomocą wzoru

$$C_p = \frac{36 \text{ g} \cdot 100\%}{136 \text{ g}} \quad C_p = 26,5\%$$

5 Stężenie procentowe roztworu nasyconego wynosi 26,5%.

Plan rozwiązywania

- 1 Wypisz dane i szukane.
- 2 Odczytaj z wykresu rozpuszczalności soli (s. 212).
- 3 Oblicz m_r .
- 4 Oblicz C_p roztworu.
- 5 Napisz odpowiedź.

Sposób I
Obliczanie metodą proporcji

x to masa substancji rozpuszczonej, która odpowiada wartości C_p roztworu

Sposób II
Obliczanie za pomocą wzoru:

$$C_p = \frac{m_s \cdot 100\%}{m_r}$$

3. W ramach pracy domowej proszę jeszcze raz przeanalizować powyższe przykłady zadań.

Pozdrawiam Was serdecznie i życzę dużo zdrowia!